ՕՐԱԳՐ

40 ՓԱՐԻ — ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՀՈՒԹԻՒՆԱԿԱՆ — 40 ՓԱՐԻ

Գ· ՏԱՐԻ 1290 ՐԷՊԻՒԼ ԵՒԷԼ 13 | ՇԱԲԱԹ 28 ԱՊՐԻԼ 1873 | Ն·Տ· ՄԱՑԻՒՍ 10 ԹԻՒ 926

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Անցեալ օր ծանուցինք թէ՝ երեք. շաբթի օրը հրաւիրուած էինք տպագրական տեսչութենէն մեզ անծանօթ խնդրոյ մը համար· Հոն իմացանք թէ՝ խնդիրը մեր Ս· Պատրիարքին առնչց կրօն· և գաղ· ժողովոյ որոշման՝ այս ու այն աքսոր ղրկելն ։ և իւր որոշեալ ամսականէն աւելի՝ անորոշ պահանջման մը հետևելով 64000 դր· ազգային սրնտուկէն վրան ստակ անցնելն է ։

Առաջին անգամն է որ՝ տեսանք արդի տպագրական տեսչէ Նուսհէթ էֆէնտին· Նորին մեծութիւնը խիստ քաղցրութեամբ ։ հանդարտութեամբ և օրինաւորութեամբ խօսող մէկն է· երբ Պառնասեան էֆէնտի ազդարարութեան նիւթ եղած վերոյդրեալ խնդրոց թարգմանութիւնը բերաւ՝ Նորին մեծութեան առաջին հարցումն եր թէ՝ ինչո՞ պպզոնել· երբ ըսինք թէ կապացուցանենք, երկրորդ խօսքն այն եղաւ թէ՝ սակայն գիտնալու էք թէ գատաստան չի կայ· երբ ասոր պատասխանեցինք թէ՝ պէտ գատաստան չի կայ՝ բայց արդարութիւն կայ և մեծ, իսկոյն յայտարարեց թէ՝ արդարութիւնը Օսմանեան կառավարութեան մէջ երբէք չը գադրիր· դարձանք Պառնաս էֆէնտիին հարցնելով թէ՝ դուք իսկ չէ՞ք գիտեր որ այդ խնդիրներն Ազգ· ժողովոյն առեանն եղած են· նա առանց պատասխանելու մեկնեցաւ սենեակէն· ուրեմն ըսաւ Նուսհէթ էֆէնտի, պատրիարքարան կը գրենք և պատասխանին կ՝սպասենք ։ Շատ լաւ և մանաւանդ չնորհակալ կըլլանք ըսինք ու երկանք պառնաս էֆէնտիին իմացնելու նորին մեծութեան որոշումն· սա այնքան կրքի եղած էր՝ որ մինչև իսկ կրցաւ համարձակիլ ըսելու թէ՝ տէրութիւնը ձեզ քննադատութեան (քրիթիք) արժանութիւն տուած չէ՝ մոռնալով նախորդ տպագրական տեսուչ Ցօհաննէս էֆէնտիի լրագրաց մէջ ի պաշտօնէ հրատարակած այն նշանաւոր նամակը, որու մէջ լրագրաց քննադատական արժանութիւնն ու սահմանը գծուած էր ։

Մենք գիտենք ու գիտէինք թէ՝ պառնաս էֆէնտի բ· դուռը բնաւ հեղինակութիւն չունի այդպիսի յայտարարութիւններ ընելու ։ այլ սոսկ հայերէն թերթերու թարգմանիչ մ՚է այժմ՝ ուստի աւելորդ է հոս յիշել թէ ինչ պատասխան տուինք ու բաժնուեցանք անկէ· այլ պէտք է խօսինք այն կէտին վրայ՝ որ մեծ սկզբունք մը կը պարունակէ իր մէջ։

Ազգային ներքին գործոց մասին կայսերական հրամաններով տառանձնաշնորհեալ ազգ մ՚է Հայը ։ ինչպէս նաև ամեն հպատակ ազգ ։

Մինթէ ազգային տպագրութիւնը, ազգային տպագրական քննադատութիւնը և ազգային եղումէից վրայ ազգային տպագրական հսկողութիւնն ու աչալրջութիւնը՝ ազգային ներքին գործոց մասը չը կազմե՞ր ։

— Ֆուատ բաշայի օրով անգամ մը երբ Մանզումէ խստիւ յարձակեցաւ ժամանակի մեղուն՝ թէ պատկերներով և թէ չարխարիներով այնպիսի անամօթ բաներ գրեց ։ որ մարդ կամչնայ այսօր տեսնելու և կարդալու ։ սակայն տէրութիւնը բնաւ միջամտութիւն չըրաւ ։ վասն զի խնդիրը մեր ներքին գործոց կը վերաբերեր ։

Այսպէս եղած է միշտ և կըլլայ տակաւին ։

Օրինակի համար՝ քաղաքական տեսութեամբ ինչ որ է Րումանիոյ Բրէնսը կամ Եգիպտոսի Խեդիվը՝ կրօնական տեսութեամբ միևնոյնն է մեր Պատրիարքը։

Եթէ տէրութիւնը Րումանիոյ կամ Եգիպտոսի մտիկն՝ իրենց ներքին գործոցը նկատմամբ իրենց առանձնաշնորհեալ դէսպան վրայ ըրած խիստ կամ անվայել քննութեանցը միջամտած է ինքնաբերաբար որ Պատրիարքաց նկատմամբ միջամտէ առանց Պատրիարքաց յատուկ խնդրանացը ։

Մենք չենք ըսեր թէ՝ Պատրիարքներն տէրութեան միջամտութեանը չըդիմեն՝ թող դիմեն և ազգին առջև պատասխանատու ըլլան այդ մասին· բայց դոյն հրամանաւ ժամանակի մը համար դադրեցաւ ։ ասոր վրայ երբ Մանզումէի խմբագիրը Ֆուատ բաշային աղերսագիր տուաւ իւր թերթին չարաշահութեանն համար ։ Ֆուատ բաշա պատասխանեց թէ՝ Պատրիարքարանէն գիր մը բերելու է ։ և իրօք ալ տէրութիւնը երբէք մեր ներքին գործոցը միջամտած չէ ։ մինչև որ ազգին կողմէն անոր միջամտութիւնը չէ խնդրուած ։

1860 ին երբ Սահմանադրութիւնը հաստատել կուզուէր՝ այն ժամանակի Մեղուն՝ թէ պատկերներով և թէ չարխարիներով այնպիսի անամօթ բաներ գրեց ։ որ մարդ կամչնայ այսօր տեսնելու և կարդալու ։ սակայն տէրութիւնը բնաւ միջամտութիւն չըրաւ ։ վասն զի խնդիրը մեր ներքին գործոց կը վերաբերեր ։

Այսպէս եղած է միշտ և կըլլայ տակաւին ։

Օրինակի համար՝ քաղաքական տեսութեամբ ինչ որ է Րումանիոյ Բրէնսը կամ Եգիպտոսի Խեդիվը՝ կրօնական տեսութեամբ միևնոյնն է մեր Պատրիարքը։

Եթէ տէրութիւնը Րումանիոյ կամ Եգիպտոսի մտիկն՝ իրենց ներքին գործոցը նկատմամբ իրենց առանձնաշնորհեալ դէսպան վրայ ըրած խիստ կամ անվայել քննութեանցը միջամտած է ինքնաբերաբար որ Պատրիարքաց նկատմամբ միջամտէ առանց Պատրիարքաց յատուկ խնդրանացը ։

Մենք չենք ըսեր թէ՝ Պատրիարքներն տէրութեան միջամտութեանը չըդիմեն՝ թող դիմեն և ազգին առջև պատասխանատու ըլլան այդ մասին· բայց

ԺՈՂՈՎՈՒՆ

Ընկերական դատարանի նիստը տեղի ունեցավ Հոկտեմբերի 3-ին, ժամը 7-ին երեկոյան, Ընկերական Տան մեծ սրահում։ Նախագահում էր ընկ. Ա. Մելիքյանը։ Ներկա էին 120 հոգի։

Դատարանի առաջ կանգնած էր ընկ. Ռ. Ասլանյանը, որի դեմ ներկայացված էր մեղադրական եզրակացություն՝ ընկերական կարգապահության խախտման համար։

Ընկ. Ասլանյանը մեղադրվում էր նրանում, որ նա, որպես Ընկերական Տան տնտեսական մասի վարիչ, ամիսներ շարունակ չէր հոգում Տան պատերի սպիտակեցման մասին, չնայած բազմիցս արված դիտողություններին։

Ընկ. Ասլանյանը իր պաշտպանության մեջ հայտարարեց, որ ինքը մեղավոր չի համարում իրեն, քանի որ Տան պատերի սպիտակեցման համար անհրաժեշտ գումարը միայն վերջերս է ստացվել, և որ ինքը պատրաստվում էր սկսել աշխատանքները, երբ որ եղանակը կդառնար ավելի տաք։

Վկաներ հրավիրված չէին։

Դատարանը, լսելով մեղադրյալի բացատրությունները, որոշեց նրան զրկել Ընկերական Տան վարչության անդամի պաշտոնից։

Դատարանի որոշումը ընդունվեց միաձայն։

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ընկերական Տան վարչությունը հայտնում է, որ Հոկտեմբերի 15-ին, կիրակի օրը, ժամը 5-ին երեկոյան, Ընկերական Տան մեծ սրահում տեղի կունենա ընկերական երեկույթ։

Ծրագրում նախատեսված են՝ 1) Ընկերական Տան գործունեության մասին զեկուցում, 2) Ընկերական Տան երգչախմբի համերգ, 3) Ընկերական Տան ներկայացուցչական թիմի ֆուտբոլային հանդիպումը Ընկերական Տան թիմի հետ, 4) պարահանդես։

Մուտքի տոմսերը կարժենան 50 դրամ։ Ընկերական Տան անդամները տոմսերը կստանան անվճար։

Ընկերական Տան վարչության անդամ՝ Ա. ՄԵԼԻՔՅԱՆ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ընկերական Տան վարչությունը հայտնում է, որ Հոկտեմբերի 15-ին, կիրակի օրը, ժամը 5-ին երեկոյան, Ընկերական Տան մեծ սրահում տեղի կունենա ընկերական երեկույթ։

Ծրագրում նախատեսված են՝ 1) Ընկերական Տան գործունեության մասին զեկուցում, 2) Ընկերական Տան երգչախմբի համերգ, 3) Ընկերական Տան թիմի ֆուտբոլային հանդիպումը Ընկերական Տան թիմի հետ, 4) պարահանդես։

Մուտքի տոմսերը կարժենան 50 դրամ։ Ընկերական Տան անդամները տոմսերը կստանան անվճար։

Ընկերական Տան վարչության անդամ՝ Ա. ՄԵԼԻՔՅԱՆ

ԺՈՂՈՎՈՒՆ

Ընկերական դատարանի նիստը տեղի ունեցավ Հոկտեմբերի 3-ին, ժամը 7-ին երեկոյան, Ընկերական Տան մեծ սրահում։ Նախագահում էր ընկ. Ա. Մելիքյանը։ Ներկա էին 120 հոգի։

Դատարանի առաջ կանգնած էր ընկ. Ռ. Ասլանյանը, որի դեմ ներկայացված էր մեղադրական եզրակացություն՝ ընկերական կարգապահության խախտման համար։

Ընկ. Ասլանյանը մեղադրվում էր նրանում, որ նա, որպես Ընկերական Տան տնտեսական մասի վարիչ, ամիսներ շարունակ չէր հոգում Տան պատերի սպիտակեցման մասին, չնայած բազմիցս արված դիտողություններին։

Ընկ. Ասլանյանը իր պաշտպանության մեջ հայտարարեց, որ ինքը մեղավոր չի համարում իրեն, քանի որ Տան պատերի սպիտակեցման համար անհրաժեշտ գումարը միայն վերջերս է ստացվել, և որ ինքը պատրաստվում էր սկսել աշխատանքները, երբ որ եղանակը կդառնար ավելի տաք։

Վկաներ չէին հրավիրված։

Ընկերական դատարանը, լսելով մեղադրյալի բացատրությունները, որոշեց նրան զրկել Ընկերական Տան վարչության անդամի պաշտոնից։

Դատարանի որոշումը ընդունվեց միաձայն։

բամ ունեցող Շահ Հիւսէին հարատահարիչը իր տեղէն չարժէր։

Շահ Հիւսէին Դրիգորիս վարդապետ մը գտաւ՝ թերևս դրամով և իրեն գործիք ըրաւ։ Ո՛դիտէ Ալքաշի յոյն վարձակալը քանի հայ գտած է դրամով և իրեն գործիք ըրած։

Ուրեմն այս երկու գործիքներուն իրարմէ տարբերութիւնն է՝ միոյն ճանչցուիլն հրապարակաւ ու միւսին չը ճանչցուիլն։

Բայց կաղաչենք զԴրիգորիս վարդապետ՝որ եթէ իր յետին վիճակին մէջ ծառայութիւն մը ընել կուզէ ազգին, ինչպէս ինքզինքը ճանչցուց հրապարակաւ թէ՝ Շահ Հիւսէյնի ծառայն է և ոչ ազգին՝ իր հոս գտած Շահ Հիւսէինի հայ գործիքներն ալ ճանչցնէ հրապարակաւ ազգին, վստահ ըլլալով և վստահեցնելով թէ՝ ինչպէս որ ինքը վարչութենէն չը պատժուեցաւ այսպիսի գործիքութեան մը համար և թերևս պատուի ալ, իր ցուցնելիք հայերն ալ չը պիտի պատժուին վարչութենէն և թերևս պատուին ալ։

Արդեօք հիմայ Դրիգորիս վարդապետ ներքնապէս ոչ՞րքան ուրախ է որ՝ Հայոց ազգին ծառայող վիրաւորիկ և աղքատ խմբեակը թողլով, Հայոց ազգը կեղեքող մեծ և հարուստ խմբեակի մը փոխ նախագահն ըլլալու պատիւն ունեցաւ, որու չնորհիւն տակաւին այսօր արձակ համարձակ և ամենայն պատուով Պօլսոյ վիրաւորները կը չափէ։

Ինչո՞ւդ պէտք էր փունջ, որ եղար իրար անցար, Մասիսի հետ կռուեցար և ժամանակդ կորսնցնելով ոստիկանութեան դուռը չարչարուիլն իսկ յանձն առիր. տես ազգին ոխերտալ պաշտօնակալներն ու Դրիգորիս՝ ինչպէս օրուր հանդարտութեամբ կը կենան։

Թող այս խրատ ըլլայ քեզ, փունջ՝ որ՝ մէկ մ՚ալ առանկ խնդիրներու մէջ աննախատեսութեամբ չը խարուիս,

կատակ է ըրածս, մի՛ հետտար։

։ ։ Խմբագիր ։

Ձեր այս օրուան թերթին մէջ Ազգ. Պատրիարքարանի կողմանէ Մամլոյ և Միջոցի խմբագրութեանց ուղղեալ ազդարարական նամակի մը պատճէնը մեծաւ ուրախութեամբ կարդացի։ Իրաւամբ գովելի է կրօնական այն նախանձախնդիր ոգին որ սոյն գրուածին մէջ յայտնի կը տեսնուի. կը չնորհաւորեմ կրօնական ժողովոյ անդամները որ, իրենց կրօնի և եկեղեցւոյ ճշմարիտ պաշտօնեայք, դայթակղութեանց առաջքն առնելու հօրկը զգային վերջապէս, ինձ և շատերու այնպէս կը թուի թէ ասի նոր ձեռնարկութիւն մ՚էր. նոր է արդարև, և Ս. Պատրիարք Հօր նամակը ըսածս կը հաստատէ կարծեմ երբ կ՚ըսէ թէ «կրօն ժողովը ցաւօք սրտի նկատողութեան առնելով ձամանակ մը է վեր Ազգային չարիվարի թերթերու մէջ եկեղեցական արարողութեանց և եկեղեցականաց նկատմամբ գրուած յօդուածները, որք քրիստոնէական Ս. կրօնի նախատինք ըլլալէ զատ ուրիշ նպատակութիւն չունին առաջի եկեղեցւոյ և այլն»։

Այս ձամանակ մը է վեր խօսքը բաւական ծանր նշանակութիւն մը կ՚ունենայ երբ խնդիրը եկեղեցւոյ և կրօնի կը վերաբերի, ծանր պատասխանատուութեան կ՚ենթարկէ զանոնք որ ժամանակ մը ի վեր (տարիներէ ի վեր) անտարբեր աչօք դիտելէ վերջը, այսօր կը տեսնեն թէ «եկեղեցական երգերն ու արարողութիւնքը, նոյնպէս և եկեղեցւոյ ամէն կարգի պաշտօնեայքը հասարակաց և որ ցաւալին է ասել այլակրօնից և օտարաց ծաղր և ղուարճութեան առիթ կը դառնան և քրիստոնէական Ս. կրօնին և հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյս անպատուութիւն և նախատինք կը բերեն» ևլն։

Այս խօսքէն պարզապէս կը հետևի թէ կրօնական ժողովը, կամաւելի ճիշդ ըսելով, մեր եկեղեցւոյ պաշտօնեայք, ասկէ առաջ թոյլատուութիւն ու կատարեալ ազատութիւն չնորհեր են որ չարիվարի թերթերը յանգգնին կրօնքն ու եկեղեցւոյ արարողութիւնները նախատել և հայաստանեայց եկեղեցին ծաղր նիւթ ընել, որով իրաւունք կուտան կարծելու թէ Պատրիարքարանի այս անդամանան պաշտօնական աղդարարութիւնն ալ ինքնաբերաբար կատարուած գործ մը չ՚ըլլալով՝ լոկ հասարակաց ըզգացած զայրոյթէն գրդռեալ ձեռնարկութիւն մ՚է։

Ոչինչ նուազ զարմանօք կը դիմեմ որ Պատրիարքարանի գրութիւնը հասարակաց բարքը եղծող անբարոյական և խայտառակ գրուածներուն նկատմամբ չի խօսիր բնաւ, գրուածներ՝ որ ոչ թէ միայն չարիվարի, այլ և դժբաղդաբար լուրջ թերթերու մէջ յաճախ տեսնուած են և կը տեսնուին, և որոնց ժողովրդեան վրայ ինչ թունաւոր ազդեցութիւն մը ունենալը ամենուս յայտնի է։ Ամէն կ՚ղդամ երբ կը լիշեմ թէ պատրիարքարանի այս մասին անտարբերը կեցած միջոցին, Բ. Դռան Ցպագրական տեսչութիւնը չատ անգամ մասնաւոր յայտարարութիւններով յուղղութիւն և ի պարկեշտութիւն հրաւիրած է այդ կարգի խմբագիրներէն մէկ քանին։

Խնդրեմ, ։ ։ խմբագիր, որ ներկայս Ձեր վաղուան թերթին մէջ հիւրընկալել բարեհաճիք։

1873 ապրիլ 27 Դ. ՁԵՐԱԶ

ԿԱՂԱՔԱԿԱՆ

Գաղղիոյ ապրիլ 27 ի ընարութիւնները կերևի թէ վերջապէս կառավարութեան մինչև ցարդ հետևած անորոշ և անստոյգ վիճակին վախճան մը տալու պիտի ծառայէ, զորս ոմանք Պ. Թիէրի կառավարութեան իբր պարտութիւն կը համարին, մինչդեռ ընդհակառակն այն ընարութեանց արդիւնդիւնքին վրայ Պ. Թիէրի բռնելիք յայտնի քաղաքականութիւնը պիտի ապացուցանէ թէ Պ. Թիէր իրօք հայրենեաց մեծ ծառայութիւն մը մատուցեր է, զոր մինչև ցարդ ոչ օք ըրած է։

Առ այս համոզուելու համար հարկ է նախ յիշել թէ երբ Պ. Թիէր Պօրտօյի Ազգային ժողովոյ քուէովը առժամանակեայ կառավարութեան նախագահական աթոռը բարձրացաւ, յայտարարեց թէ իւր կոչմանը ամենայն կերպիւ հաւատարիմ պիտի կենայ։ Այս խոստումը կը նշանակեր թէ՝ Պ. Թիէր, որչափ որ ինքը Օրլէանեան պաշտօնէութիւն վարած և միապետական գաղափարի ծառայող մէկն ալ էր, սակայն ինքը առանց իւր անձնական գաղափարին ու քաղաքականութեան ներքև ընկզգը ճնշելուզելու, ընդհակառակն ինքզինքը պարտաւոր կընէր ընկզգը՝ Ազգին ուղած կերպովը կառավարելու։

Ուստի այն ատենէն չը վարանեցաւ յայտնելու թէ ինքը թէպէտ հանրապետական մը չէր, սակայն Գաղղիոյ արդի վիճակը նկատելով՝ այժմ հանրապետական կառավարութենէն զատ ուրիշ կերպ վարչութիւն մը անյարմար և անկարելի կրկարծէր յատկացնել իրեն. հետևաբար առժամանակեայ կառավարութենէն՝ հանրապետութիւնը փորձելու քաղաքականութեանը անցաւ։

Շատ չէ տևեց՝ Պ. Թիէր իւր այն

հռչակաւոր պատգամաւորին մինչդայն ծանոյց որ, թէպէտ ինքը պօրտօյի մէջ ըրած ուխտին չը պիտի դրժէր, այսու հանդերձ Հանրապետութիւնը փորձած և գաղղիոյ մէկ տեսակն ըլլալուն վրայօք համոզուած էր. հետեւաբար փորձառական քաղաքականութենէն պահպանողական քաղաքականութեան անաւ։

Պ. Թիէր չէր ստած. առանց բոլորովին իր կարծեացը անսալու, քոյլ առ քայլ Ազգին հետզհետէ յայտնած ձայնին հետեւելով, իր քաղաքականութիւնն ալ անոր կամացը համաձայնեցնել կը նայէր, մինչև որ եկաւ ապրիլ 27 ընտրութիւնները, որոյ արդիւնքը տեսնելով, այլ եւս Պ. Թիէր պահպանողական Հանրապետութիւնը իբր կառավարութեան վերջնական ձեւն ընդունելու ժամն հասած համարեց։

Պ. Թիէր, ճշմարիտը խօսելու համար, իբրև պարկեշտ մարդ գործեց, նա որ Գաղղիոյ մէջ ծերացած էր, Գաղղիոյ վիճակն ու կամքը անծանօթ էր իրեն. այնչափ անկերպարան վիճակի մը ենթարկուած էր Գաղղիա երկրորդ կայսրութեան ջլատիչ քաղաքականութեանը ներքև. ուստի ի սկզբան նախ լաւ մը զԳաղղիա ճանչել ուզեց։ Երկու քուկէս տարուան մէջ Պ. Թիէր իր փորձն ի գլուխ հանեց, և այսօր համոզուած է թէ հանրապետական գաղափարը Գաղղիոյ մէջ երթալով ընդհանրանալու վրայ է, որոյ նոր մէկ փորձը կը համարուի բարիզի և գաւառաց երեսփոխանական վերջին ընտրութեանց արդիւնքը, որոյ հաստատութիւն պիտի տայ անշուշտ վաղուան օրը Լիոնի մէջ ալ կատարուելիք ընտրութեան արդիւնքը. և պիտի ցոյց տայ ո՛չ միայն Պ. Թիէրի, —որ արդէն գիտէ զայն, — այլ և կառավարութեան, այլ և Ազգային ժողովոյ թէ հասարակաց կարծեաց հոսանքը բարձրանալով ղէրէնք դէպ ի հանրապետութիւն կը մղէ, և թէ վտանգաւոր կացութեան մը պիտի վիճակին, եթէ ազգային կամացը համակերպիլ չուզեն։

Այս կետը լաւ հասկըցած է Պ. Թիէր, որ իր քաղաքականութեան ընթացքը Ժողովարանին յառաջիկայ դումարմանը ներկայացնելու ու պարզելու կը պատրաստուի։

Այս կետը լաւ հասկըցած է նաև կառավարութիւնն ալ, որ պահպանողական Հանրապետութիւնը իբրև վերջնական ձև՝ Ժողովարանին առաջարկելու համար սահմանադրական օրինաց ծրագիրները կը պատրաստէ։

Այս կետը լաւ հասկըցած է նաև Ժողովարանին մեծագոյն յանձնաժողովն ալ, որն որ այս հոսանքին առջև իր դիմադրութեան անօգուտ լինելն տեսնելով, իր նախագահին Պ. Պիւֆէի միջնորդութեամբը, որն որ հանրապետութեան նախագահին հետ մտերմական յարաբերութեան մտած է այժմ Պ. Թիէրի հետ համաձայնել կը փութայ, դէպ պահպանողական ոգիներուն առաջնորդութեան մարմնոյն մէջ անդադ և անվնաս պահելու համար։

Հետեւաբար վերջին ընտրութիւնները փոխանակ երկրին և կառավարութեան վնասակար հանգամանք մ'ունենալու, ընդհակառակն օգտակար և բարերաստղ արդիւնք մը ունեցաւ, արդի կացութեան հակառակորդները կառավարութեան մօտեցնելու և նորա հետ իրաւախոհ ըլլալու շաւղին մէջ դնելով։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒԻՔ

ԱԻՏՐԻԱ—ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Վիէննա 8 մայիս

Պօրսային վիճակը միևնոյն է։

Զինուորական հանդէսներուն հիմայ ալ դեսպանագիտական հանդէսներ կը յաջորդեն։

Սաքսօնիոյ գահաժառանգ իշխանն ու իշխանուհին այսօր քաղաքս հասան։

ԳԱՂԼԻԱ

Բարիզ 8 մայիս

Պաշտօնեայք համաձայն են պահպանողական հանրապետութիւնը չատագովելու մասին։

Ապրիլ 27ի ընտրութիւններէն՝ քաղաքական ու դրամական հրապարակի կացութեան վրայ յառաջ եկած յուզմունքն ու աննպաստ տպաւորութիւնը հանդարտիլ կ'սկսի։

Պօրսան լաւ վիճակի մէջ է։

ԱՆԳԼԻԱ

Լոնտրա 8 մայիս

Պանքային չաքաթական տեղեկագիրը իւր վիճակն հետեւեալ կերպով կը ներկայացնէ։

Պահեստի դումար Անգլ. ոսկի	9,412,490
Ջեղչեալ փոխանակիւրք. »	25,272,390
Առձեռն դրմ. և ձոյլ մետղ. »	21,665,462

ԻՏԱԼԻԱ

Հռովմ 8 մայիս

Գարատաղի իշխանն ու իշխանուհին երէկ հոս հասնելով Օսմանեան դեսպանատան պալատը լքան, այսօր ալ Արտաքին գործոց պաշտօնէին այցելութեան գնացին։

Պապին առողջութիւնը գոհացուցիչ վիճակի մէջ չէ։ Ն. Սրբազնութիւնը դարձեալ անկողնոյ կը ծառայէ։

ՌՈՒՍԻԱ

Ս. Բէթերսպուրկ 8 մայիս

Խիվայի դէմ եղած արշաւանաց վրայօք աղէկ լուրեր առնուեցաւ, ուրկէ բանակը դեռ 782 վերստ չափ հեռու կը գտնուի։ Զօրաց առողջութիւնը լաւ վիճակի մէջ է։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Ալթէնք 7 մայիս

Երկուշաբթի օր Դէորդ Թագաւորին տօնախմբութեանն առթիւ մայր եկեղեցին կատարուած գոհաբանական աղօթքէն ու ժամերգութենէ յետոյ Պալատին մէջ հանդիսաւոր ընդունելութիւն եղաւ, ուր Պյք. Պուլկարիս և Գումունտուրջոս բացակայ կը գտնուէին։

Արքայական հրամանագրով Խորհրդարանին լուծմանն ու պաշտօնէից փոփոխութեանը վրայօք տարաձուած ղրոյցներն կանխահաս կ'երևին։

Օդը անձրեւոտ է։

Լօրիօսի ընկերութեան արժէթուղթերն 64 տրամի դին կ'ընեն։

ՆԵՐՔԻՆ

կայսերական հրամանաւ՝

Արդարութեան բարձրագոյն ատենին առաջին քարտուղար Շեվքեթ Էֆենտի՝ մեծ եպարգոսութեան Մեքթուպճի անուանեցաւ։

— Զորեքշաբթի գիշեր Գաղղիոյ դեսպան կոմս տը վօկէ իր դեսպանատան պալատը կոչունք մը տուաւ, ուր բաց ի բարձրատիճան պաշտօնատարներէ, Հասարակաց չինութեանց, Հասարակաց կրթութեան և Ծովային գործոց պաշտօնեայներն ներկայ կը գտնուէին։

— Մայրաքաղաքիս տաճիկ լրագիրները կը ծանուցանեն թէ երամեան Աբրահամ պէյ, պէյքօզէն Աքպապա

տանող կառուցին, որն որ անձրևներու պատճառաւ աւրուած էր, իւր անձնական ծախիւք չինելու ձեռնարկելով, տեղւոյն հասարակութիւնն ալ գործակցիլ կը փութայ այս բարեսէր նպատակին, ինքն ալ իւր կողմէն 300 չէքի քար նուիրելով յիշեալ ճանրուն չինութեանը, փոխադրութեան ծախքն ալ իւր վրան ըլլալու պայմանաւ։

Իսկիւտարի կառավարիչը տեղեկագրելով ցայս կառավարութեան, Բ. Դուռն ալ կը փութայ հրապարակաւ իւր շնորհակալութիւնը յայտնել թէ Աբրահամ պէյին և թէ տեղւոյն հասարակութեանը, երկրին բարիք մ'ընելու համար ցոյց տուած ինքնայօժար փութաջանութեան նկատմամբ։

— Եկէկ առաւօտ Մարլեան Պօղոս պէյ յանկարծամահ վախճանեցաւ։

— Երէկ առաւօտ որոտումներով հանդերձ տեղացած յորդահոս և կարկտահառն անձրևներու միջոցին երկու տեղ կայծակ իյաւ, մէկը Սամաթիա Էմ-Եէմէզ մզկիթին մինարէին կապարեայ ծածկոյթն ամբողջ կործանեց. միւսն ալ Լալէլի մզկիթին մինարէին վրայ իջնելով, վերէն մինչև վար ճեղքելով պատռեց։ Մինարէին այսպէս ճաթած վիճակին մէջ կանգուն մնալը երթևեկութեան վտանգաւոր ըլլալով, Մզկիթին դռները գոցել տրուեցաւ մէջէն անցուդարձ ընելը արգիլելու համար։

— Միւնիխի համալսարանին հռչակաւոր առաջնորդ Տէօլինկէր Գերմանացին, որն որ պապական անխափանութեան վարդապետութեանը դէմ յարուցած մաքառումին նշանաւոր հանդիսացած է, այս չաբթու մայրաքաղաքէն անցաւ դէպ'ի փոքր-Ասիա ուղևորութիւն մ'ընելու։

— Արնաւուտքէօյի տուներէ մէն կորսուած 8-10 տարու աղջիկը, զոր երէկ ծանուցինք, դտնուեր է։ Ջինքն առևանգող անձը դանակը աղջկան կոկորդին դրած՝ մեռցնելու սպառնալիքով պարկեշտութիւնն ու պատիւը բռնաբարեր է, որոյ դէմ հասարակութեան զգացած ջայրոյթը սահման չունի։ Լռութիւնն այժմ յիշեալ չարագործին հետքը խուզարկելու վրայ է։ Իր ընկերներէն մին ձեռք անցնելով տուած տեղեկութեանցը վրայ յոյս կայ որ բուն յանցաւորին ուր ըլլալը մօտօրէն կը յայտնուի։

ՎԱՏԱԲԱՐՈՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՄԸ

Երիտասարդութիւնը, երբ առողջ ու բանաւոր դաստիարակութեամբ մը մշակուած չէ, և որ առաւելն է, երբ ծնողական հոկողութենէ ու զգուշութենէն ալ աղատ է, անսանձ ձիու մը կատաղութեանը կը նմանի, որ աժեն վտանգ կ'արհամարհէ, և աժեն անդունդ մէկ ոստումով անցնիլ կը փորձէ։

Որչա՜փ երիտասարդներ կան, որք ինքզինքին բոլորովին հեշտական զուարճութեանց տալով, միմիայն այս բանին համար յաշխարհ եկած կը կարծեն ինքզինքնին, և առանց լուրջ խորհուրդներու անսալու, իրենց հեշտախտութեանն ու յիմար կրից հոսանքէն մղուելով, աղետալի թշուառութեան մը կը զոհեն թէ՛ իրենց անձը և թէ՛ իրենց ընտանեացը վիճակը։

Այս տեսակ դէպքերու օրինակները բազմաթիւ են, որոնցմէ մէկը կրնայ համարուիլ Ա.վընիա Նասիօնալի մօտերս պատմած հետեւեալ նոր մէկ իրողութիւնը։

Գնդապետ պաշտօնակալի այրի կին մը՝ Լիւսիէն Ֆօրթուլ անուն քսան և եօթը տարեկան երիտասարդ տղայ մը ունէր, որուն կրակոտ ու կրքոտ բնաւորութիւնը նորա ապագային նկատմամբ շատոնց ի վեր մեծ երկիւղ կը պատճառէր իւր ծեր մօրը։

Ուստի տղան չափահաս ըլլալուն պէս, ութսունամեայ մայրը՝ իւր հանդուցեալ ամուսնոյն վաղեմի գինուորական կոչը գտնուող պաշտօնակալի մը վճռեցիկ մէկ աղջկանը հետ ամուսնացնել կ'ուզէ ըսյն։

Սակայն Լիւսիէն այն աստէն ամուսնանալու այն աստիճան դժկամակութիւն կը ցուցընէ, որ մայրը ժամանակ մը իւր այս դիտաւորութենէն հետ կենալ կ'որոշէ։ Այն օրէն յիմար երիտասարդը ինքզինքը ամէն տեսակ հեշտութեանց և զեղխութեանց տալով, որք Բարիզի պէս տեղ մը ամէն ունեւոր և դատարկապորտ անձանց վրայ յաճախ կը տիրապետեն, բոլոր իւր հօրենական ժառանգութիւնը քանի մը տարուան մէջ կը մսխէ ու կ'սպառէ։

Խեղճ մայրը այս կորստեանը վրայ, և մանաւանդ իւր որդւոյն այս անառակ ընթացքը տեսնելով այն աստիճան ցաւ ու մորմոք կ'զգայ, որ վտանգաւոր կերպիւ կը հիւանդանայ, և երկու ամիս սոսկալի ջերմախտով անկողնոյ կը ծառայէ։ Ապրէն առողջանալու յոյս չը կար, երբ իւր որդին վերջին անգամ մ'ալ տեսնելուն վրայ, անանկ վերկացար փոփոխութիւն մը տեսի կ'ունենայ իւր վիճակին մէջ, որ նորա խոր ծերութեանը հակառակ, արագ բժշկութիւն մը յառաջ կը բերէ։

Լիւսիէն, մօրը վտանգաւոր վիճակին վրայ սարսափած, եւկար անկողնոյն քովը արտասուալից աչօք ծնկան վրայ նստած էր, և նորա նիհար ձեռքերն իրեն ձեռացը մէջ առնելով, խղճի երդումներ ըրած էր մօրը, որ բոլորովին իւր ընթացքը պիտի փոխէ, և թէ առողջանալուն պէս իրեն միտքը դրած ու առաջարկած աղջկանը հետ յօժարակամ պատրաստ էր ինքն ալ ամուսնանալու։

Այս խոստման վրայ հիւանդ կինն իւր սրտի անդորրութիւնն ու առողջութիւնը միանգամայն կը գտնէ, և քանի մը շաբթէն ետքը Լիւսիէն մօրը հաւնած յիշեալ աղջկանը հետ կամուսնանայ։

Այս ամուսնութեան սկիզբները երջանիկ օրերու մէջ անցան։ Կինը պաշտելու չափ կը սիրէր իւր այրը, որն որ իր կողմէն կ'երևէր թէ փոխանորդաբար իւր կնոջը սիրոյն կը համապատասխանէր քաղցր ու դորովալից խանդաղատանք մը ցոյց տալով նմա։

Այս օրերս կինը մանչ զաւակ մը կը ծնի. իրիկուն մը երբ սա հիւանդապահ կնոջ օգնութեամբը անկողնոյն մէջ եղնել նստելու կը պատրաստուէր նորածին երախային կաթ տալու, զոր մեծ մայրը դերկն առած իրեն կը ներկայացընէր, յանկարծ Լիւսիէն աճապարանօք կնոջը սենեակէն ներս կը մտնէ, վայրագ աչօք, հառկչեալ ճայնիւ, դէմքը կապուտցած, և կըսէ կնոջը որ իսկոյն իւր մօրը հետ բարիզէն մեկնելով մօտի մէկ գիւղն երթալու պատրաստուին։

Խեղճ կնիկներն առջի բերան զարմանքով պաշարուած ու դող եղնելէն չունջերնին բռնուած, իսկոյն կընդդիմանան ասանկ անտեղի և յանկարծական որոշման մը, այսպիսի վիճակի մը մէջ ճանրորդութեան դժուարութիւնները առարկելով, ու վերջն ալ պատճառը կը հարցնեն։ Ցանկարծ երկուքը մէկէն աչքերնին Լիւսիէնին վրայ դարձնելով, կը տեսնեն որ նոյն միջոցին Լիւսիէն սոսկալի կերպով դեղնած, երեքալով կռնակի վրայ կիյնայ, և սաստկապէս ցնցմամբ մ'ու. ջիղերը քաշուե-

լով կ'սկսի գետնին երեսը գալարիլ ու թաւալիլ։ Ա.յս ահաբեկ տեսարանին առաջը երբ կնիկները զարհուրած անշարժ կեցած էին, թշուառ երիտասարդը մէկ ոստմամբ ինքզինքը ատոնց առջևը կը նետէ. և հեզաձիզձուկ ձայնով մը – «ես կը մեռնիմ կոր, ինքզինքս թաւնաւորեցէք» – բառերը արտասանելով, ուրքերնուն ներքևը վերջին շունչը կը փչէ։

Յամ մը վերջը, խել մը անձանց հետ երբ բժիշկը հիւանդապահ կնոջ առաջնորդութեամբը սենեակէն ներս կը մտնէ, Լիւսիէն և իր ծեր մայրը երկու դիակ դարձած քովէ քով պառկած էին, և խեղճ դեռահաս ամուսինն ալ մարած ընկած էր իր նորածին երախային մօտ, որ այս ալ արիւնաթաւ մէկ կողմ պառկած կը կենար անզգայ։

Ծեր կինը կաթուածահար մեռնելու աստն, գիրկն վար իյնալով երախայն գլուխը գետնայարկին - զարնուեր ու գանկը ջախջախեր էր, և դեռ շնչառութիւնը վրանէր, բայց կէս ժամէն յետոյ այս խեղճն ալ մեռաւ, երբ միւսները մարած դեռահաս մայրը ուրիշ սենեակ մը փոխադրելով, խելքը գլուխը բերել կը ջանային, որն որ վերջապէս սթափելով, տեսաւ ու հասկցաւ թէ ինչ անբացատրելի և աղէտալի վիճակի մէջ կը գտնուի։ Սակայն խեղճին լեզուն կապուեր էր, և մարմնոյն ամբողջ ալ կողմը չէր բռնուր կինը յուսահատութենէն անբժշկելի անդամալուծութեան մը ենթարկուած էր։

Ա.յս զարհուրելի եղերական դէպքին վրայօք յետագայ տեղեկութիւնները կան հաւաքուած։

Լիւսիէն Ֆօրթուշ, իր ամուսնութենէն քիչ մը ժամանակ վերջը, հասարակաց տեղ մը իր վաղեմի սիրուհիներէն մէկուն կը պատահի, որոյ համար ժամանակաւ ամենէն աւելի յիմարութիւններ դործած, և պատանեկութեան մեծ մասը անոր սիրոյն զոհած էր։ Իր ցանկական կիրքը, որ չատոնց ի վեր մարած էր, որչափ որ մեղապարտ էր՝ այնչափ ալ սառակուսի վերսաին կը բորբոքի, անոր վերջոյ հրապուրիչ և նորաքանչ յատկութիւններ տեսնել կարծելով, և կը ջանայ գաղտնի պահել զայն ուրիշներէ։

Դժբաղդաբար իր այդ սիրուհին ալ այս միջոցիս խումբ մը անգութ, դաժան ու անողոք պարտապահանջներու եւրեսէն հալածուելով սարսափելի նեղը ձնացած էր, ուստի կ'աղաչէ իր վաղէմի տարբածուին, որ իրեն օգնութեան հասնի, և այնչափ կը թախանձէ ու կը համոզէ, որ վերջապէս կը յաջողի զանի առ ինքն հրապուրելով հաւանութիւնն ստանալ։ Հետևաբար Լիւսիէն պարտատէրց ամեն մէկուն հետ տեսնուելով, իր սիրուհւոյն ուեցած բոլոր պարտքը, այսինքն երեք հարիւր հազար ֆրանքէն աւելի դումարը՝ մը, իր վրայ առած ըլլալը կ'իմացընէ։ Ա.մենէն անօթիներուն դրամնին կը վճարէ, միւսներուն կարճ պայմանաժամու մուրհակներ կ'ստորագրէ կուտայ, վերջապէս ամենքն ալ դոհացնելով կը պատուիրէ, որ ալ այն կնոջը ճանբան սպասելով զանի չը նեղեն։

Ա.յս կերպով անմիտը, որ քանի մը ժամու մէջ ոչ միայն իր, այլև իրեն ներուն ալ կործանումը կնքեր ու կատարեր էր, տեսնելով իր առջը կեցած անդունդը, աչքերը կը գոցէ, և անզգայ դառնալով թող կուտայ ինքզինքը գլորիլ դէպ 'ի վայր։

Ա.յն վայրկեանէն կ'սկսի կեղծել ու իր սոսկալի կացութիւնը չը յայտնելու և վրան կասկած չը հրաւիրելու համար կ'ստիպուի բռնաղբօսիկ ընթացք մը բռնել, իր խաղաղ ու անմեղ բնակարանը մեծ ատեն, ու քանի ծիծաղիլ երբ նոյն միջոցին իր սիրտը սոսկալի տանջանքով կը խոշտանգուի։

Վերջապէս աղետքին ժամը կուգայ կը հասնի, որ ատեն իր դեռահաս կինն ալ նոր մանչ զաւակի մը մայր կ'ըլլար։ Լիւսիէն նոյն առաւօտուն անկողնէն ելած միջոցին, իր սիրուհիէն նամակ մը կ'ընդունի, որով այդ անզգամ աղջիկը կ'իմացընէր իրեն թէ, իր տարփածուին մօտալուտ կործանումը նախատեսելով ինքն ալ խոհեմութիւն սեպած էր, իր ապագայն ապահովելու համար, նոր հասութի աղբիւր մը ճարել, և ծովով մը իրարմէ բաժնուիլ, ուստի և ինքը միլորտի մը հետ Լոնտրա կը փախչէր։

Լիւսիէն այս նամակը կարդալով, կայծակէ զարնուածի պէս կը մնայ, մէկ նայուածքով մը կը չափէ կը հասկընայ իր կորուստին մեծութիւնը, և զայն անդարմանելի կը գտնէ։ Ա.յսու հանդերձ իրեն մնացած մէկ քանի օրուան մէջ ալ յանդուգն փորձ մ'ընել միտքը կը դնէ, և բոլոր իր պարտատէրները երթալ տեսնելով՝ դանոնք ամբողջ կը փարձէ, մեծամեծ շահ և առաւելութիւններ խոստանալով անոնց, սակայն իր այս միջոցին մէջ չը յաջողիլն զատ, ընդհակառակն պարտատէրերուն կասկածնու անվստահութիւնը հրաւիրելով, առաւել ևս նեղը կը դրուի ատոնցմէ։

Լիւսիէն պարապ ու անօգուտ տեղը նեղուելէն ու մաքառելէն ձանձրացած, անգամ մ'ալ բաղդը փորձել կ'ուզէ։ Ուստի այս նպատակաւ բարիզի ամենէն ընտրեալ երիտասարդաց մէկ ակումբը կ'երթայ, ուր ժամանակաւ հանապազ կը յաճախէր, և բոլոր հաւաքել կրցած ստակը ամբողջ խաղուս կը դնէ մինակ մէկ թուղթի մը վրայ երթալով։

Սակայն բաղդը այս անգամ ալ ձախորդ կ'երթայ։

Կատաղութենէ ինքզինքէն ելած փողոց կ'իյնայ, և առանց կասելու մէկ քանի վարաբ տեղ շարունակ գլորելէն ետքը, վերջապէս իր տունը մտնելով, չիչ մը կապարաղի քացախաթթու թունաւոր դեղը՝ ի միումիտ ամբողջ կը կլլէ, որն որ յետոյ իր սոսկալի տանջանօք մեռնելուն պատճառ կ'ըլլայ։

Եւ ինչո՞ւ այս ամենը։

Հասարակաց դիւրամատչելի աղջկան մը յիմարութեամբ ինքզինքը անձնատուր ընելու անխոհեմութիւնը գործած ըլլալուն համար։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Ղալաթիա 27 ապրիլ

Ա.յս երկու չաբթուան միջոցին, արժէթղթոց դնոյն վրայ, շատ քիչ տարբերութեամբ, զգալի փոփոխութիւն մը տեղի չունենալով, եղած մանր եւլէյներն ալ առանց հիմնական և որոշ պատճառի, և լոկ դիպուածական ձեռնարկութեանց հետևանքն ըլլալուն պատճառաւ, առօրեայ տեսութեան հարկ չէր մնացած։

Սոյն վերջին տասնև հինգ օրուան մէջ գլխաւորաբար տեսնուածը՝ բարձրադէտ (հօսիէ) և վայրադէտներու (պէսիէ) մէջ բացուած մաքառումն էր, որն որ այն ատիճան զօրութեամբ սաստկացաւ, որ Արժէթղթիկան ընթացքին մէջ ընդհալ խառնակութիւն և շփոթ մը յառաջ բերաւ։

Վայրադէտ մասը, բաւական ժա-

մանակէ 'ի վեր հրապարակին վրայ սիրած անձկութիւն պատճառող դրամական նեղ կացութենէն օգուտ քաղել ուզելով, ճիգը թափից բոլոր արժէքղթերն ալ վար ձգելու։ Ասոր վրայ բուռն մրցում մը տեղի ունեցաւ սոյն երկու հակակարծիք կողմանց մէջ, ուր դէպքերն վայրկեան մը օգնեցին վայրադեաներու կարծեացն 'ի նպաստ, սակայն շատ չ'անցած նորէն գիներն բռնուիլ սկսելով անգամ մ'ալ ցոյց տուին թէ Պետութեան Արժէքղթոց վայելած յարգն ու ընդունելութիւնը երթալով հաստատութիւն դանելու վրայ է։

Ըսինք թէ, և այս ալ ոչ առանց պատճառի, դէպքերը վայրկեան մ'օգնեցին վայրադեաներու դիտմանցը, վասն զի ոչ միայն հոս, այլև Եւրոպայի հրապարակացը վրայ ալ շատ քիչ իրենց աննպաստ ներգործութիւնն ունեցան ոյդ դէպքերը։ Ակէ տան և հինգ օր յառաջ Բարիզի մէջ հրատարակուած դրամական թերթ մը հետեւեալ կերպով կը խօսի։

« Օսմանեան 0/0ին 5 Արժէթուղթը մինչև 56ի հասնելու վրայ էր, սակայն այս շաբթու ալ եպարդոսական մշտատև փոփոխութիւններն արդելք մ'եղան սորա բարձրանալուն։ Այդ արագ և ըստ քմաց փոփոխմանց հաճոյքը շատ սուղի նստելու վրայ է երկրին դրամական կացութեանը։ Օսմանեան 0/0 ին 5 արժէթուղթը, որ այնչափ կը բռնուէր, 55, 50ի վրայ մնայ։ Եթէ կայսրը փոխառութիւն մը կ'ուզէ յայտնել, այս անգամ գոնէ խոհականութիւն կը պահանջէ բարի եպարդոս մ'ընտրելու և գոյն ժամանակ մը պահելու իր պաշտօնին վրայ։

Օսմանեան առաջին պաշտօնէից այս անհաստատ վիճակը աղէտութիւն մը չ'ունեցաւ Օսմանեան երկաթուղեաց Պարտատոմսերուն վրայ, որոնք կանոնաւոր կերպով տոկոսնուն փոխարէնը առնելու վրայ են։

Ա.յսու ամենայնիւ՝ մեր հրապարակին դրամական տարտամ և անատոյգ կացութեանը հակառակ, կրնանք ըսել թէ Օսմանեան Արժէթուղթերուն անկումը շատ չնչին բան է, և թէ ուրիշ ամեն թղթոց նայելով, ամեն առեն հաւասարաբար լաւ վիճակմ'ունենալը պահած է։

Ի զուր բոլոր ճիգերնին կը թափեն վայրադեաք Օսմանեան արժէթուղթը կոտրել չկրնալով։ Իրենց դիտմանցը հակառակ չհերը աւելի զօրաւոր ըլլալով, միշտ արժէքղթին բարձրանալուն կը նպաստեն, որով բարձրադեաները ամէն կարելի եղած միջոց, և մինչև իսկ զոհողութիւն չը խնայեցին վայրադեաներուն մեքենայութիւններն առանց աղդեցութեան գալով Օսմանեան արժէթուղթը նորէն բարձր բռնել տալու։

Բարձրադեաներուն ուզածը՝ գնոց ծանր բայց անընդհատ և աստիճանաբար բարձրացում մը յառաջ բերել է, որով միայն կարելի է գնոց ճշդուն և հաստատ կացութիւն մ'ունենալը։

Վայրադեաները թերևս քիչ մը ժամանակ ալ իրենց դիտմանցը մէջ յաղողին՝ հրապարակին դրամական անձուկ կացութենէն նպաստաւորուելով, սակայն յեղաշրջում մը այսինքն հակառակ դէպ 'ի վեր ընթացքը չը կրնար այլևս շատ ուշանալ, և առձեռնը դրամը փոքր ինչ առատանալ ըսկսելուն պես, տարակոյս չկայ թէ գիներն ալ անմիջապէս բարձրանալու պիտի սկսին։

Ճիշդ այս դժուարին պարագաներուն մէջ էր որ Պետութեան արժէքղթոց գինը բռնելու նպատակաւ ընկերութիւն (սէնտիքա) մը կազմուեցաւ. որն որ թէպէտ գործելու սկսած չէ՛ տակաւին՝ սակայն պէտք չէ՛ աղկից հետևցնել թէ ոմանց կարծածին պէս ատոր գոյութիւնը առասպել մ'ըլլայ։ Սրդարև դիւրին բան չէ՛, առանկ ատեն մը, զօրաւոր Սէնտիքայի մը պէտք եղած բոլոր տարերքը մէկ քանի աւուր մէջ ճարել ու հաւաքել, սակայն մեծ յոյս կայ թէ իր կանքերը յաջողութեամբ պսակուելով մօտ ատենէն գործելու կսկսի։

Ա.յս չարթուան հաշուոց կարգադրութիւններուն մէջ թէպէտ փոքր ինչ յուզում մը տեղի ունեցաւ, վասն զի մինչև երբորդ 7–8 բարայով գործ կը կարգադրուէր, վճարուելիք թղթոց բազմաթիւ քանակութեան մը հասած ըլլալուն նկատմամբ տարածուած զբոյցի մի վրայ՝ մինչև 11 1/2 բարայով հաշիւ կարգադրելու վրան, աստ հանդերձ երկուշաբաթէ 'ի վեր ընդհանուր Պարտ. Արժէքղթոց գնոյն վրայ տեւնուած անորոշ եւ տարտամ, կամ մանաւանդ անկման հակամէտ երևոյթներուն վերջը եկած կը համարուի, հրապարակին վրայ վերջին մէկ երկու աւուրց մէջ երևցած դրամի դոյզն ինչ առատութեանն առթիւ՝ Արժէքղթին դէպ 'ի բարձրանալու սկսելով որոյ այս ոստումն ալ թէպէտ ճնշել փորձեց վայրադեաց մասը, բայց ինքն ալ իւր անյաղող եղելը տեսաւ։ Վասն զի Արժէքուղթը որ տասներեքհինգ օրէ 'ի վեր 59 3/4էն մինչև 60 3/4ի մէջտեղերը կը տատանէր, այս վերջին օրերս 61էն վեր բարձրանալով, անմիջապէս վայրադեաք ահագին վաճառումներով նորէն 61էն վար ձգեցին, որ վերջապէս այսօր մինչև 60,39 բարձրանալով 60,37ի եկաւ յանգեցաւ։

Ինչպէս առաջ ալ բսած էինք, քանի հրապարակին վրայ դրամի առատութիւնը աւելնայ, այնչափ Արժէքղթին բարձրանալը կ'ապահովուի։

ԱՒԵԻՏԱԿԱՆ

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Ղալաթիա 27 ապրիլ

Ընդհ. Պարտ. Արժ. բաց		60	37 1/2
գոց		60	37 1/2
բարձր գին		60	39
ցած		60	32 1/2
Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Լ. Ո.	13	3
Գանձատուն 1872ի		92	1/4
Սօսիէթէ Օթօման		6	24
Պանք տը Բօնլի.		8	37
Քրէտի Օսթ–Թիւրք		11	
Քրէտի Ժէնէրալ	Լ. Օ.	18	18
Պանք Վէրիսի		4	35
Թրամվէյ		18—80	
Բուժելի Արժ.	Ֆր.	173	
» »	Նոր	82	1/2
Փոխառ. 69ի		321	1/2
» 65 ի		380	1/2
» 63		370	1/2
Բրբօր		00	բար այ
Դրամագլուխ		0/0	

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմ. ոսկի 100 դրչ. ի հաշիւով

	դրչ.	փող.
Անգղ. ոսկի	110	5
Գաղղ.	87	15
Բօլ	89	15
Փրըմից	51	23
Ճերմակ մէճիտ տարբ.	101	26
Հինգնոց	102	12
Մէթալիք	102	15
Պլինճ	119	30

Հետևեալ գրքերը Ռուսաստանէ ղրկուած է մեզ, և կը ծախուին մեր գրատան մէջ որ 'ի Զադմագճըլար փողոց Յ. Գալաֆեան եղբարց քով։

		ԴՐՇ
1	Ցուցակ գրադարանին Էջմիածնայ	40
3	Պատմութիւն Լազարեան տոհմի	20
4	Հանդէս նոր հայախօսութեան Ա.Հ	26
5	Բերականութիւն Զամչեան Հմտ	20
6	Բաղդատութիւն Մովսէսի Խորենացւոյ	15
7	Վայրկեագրութիւն հյկկն. լեզուի	9
8	Էֆիմերտէ	20
9	Պղնձէ քաղաքի պատմութիւն	10
10	Լեռնի վիշտ. բանաստեղծք	20
11	Պատմ. Հայոց ազգի Աբովեանի	20
12	Ճարտութիւն և Մանուէլի վիպաս.	15
13	Մխթար պատմագիր	6
15	Պատմութիւն Օրբէլեանց	3
16	Պատմ. Յովհաննէս կաթողիկոսի	20
17	Ղազար վարպետցւոյ Թուղթ	6
18	Երգ Օհրովբէ վրժպտ. Պատկանեն	8
20	Ճանապարհորդութիւն Ս. Եպիսկոպոսի Ա. Հատոր	25
21	Կոմսուհին Ուրսուլայ	4
22	Աղօթագիրք Շահխաթունեանի	4
23	Պատմ. մենաստանին 'ի Շիրակ	5
24	Մէր կամ մահ	6
25	Դալար ղաղ	3
26	Գիշերուան սարբը խեր է	3
27	Ես էլ քեզ մոցիքութիւն	3
28	Ընթերցարան	6
29	Հայոց ազգի այժմեան վիճակը	6
31	Կերակուր մարդոյ	6
32	Վիպասանութիւն զերկնային չարժմանց	6
33	Ցիշատակարան Յովհաննու Լազարեանց	6
35	Թիֆլիզու օդը և ջուրը առողջութեան կողմից	2
37	Գաղանիք Ինկվիզիցիայի 3 հատոր	26
38	Ինկվիզիցիայ 'ի Գալլուսյէ	15
39	Նոր քնար Ա հատոր	3
40	» » Բ	3
41	» » Ե	3

Վերոյիշեալ գրոց խիստ նուազ թուով եկած ըլլալը ծանուցանելով Արգոյ հասարակութեան խնդրեմք որ աճապարեն գնել, նաև սպառածնեռուն անունն օրուան հրատարակմանէ պիտի չնչնենք։

Գրավաճառ.
ՅՈՎՍԷՓ ԳԱՎԱՖԵՆ

1289 սէնէսի ըուվի մայիս իկերմիսինէ էանի ալֆրանկա 1873 Հազիրան իպթեհասընտա Զարպհանէի ամիրէտէ քուրաը քէչիտէ օլունաճագ Ռուվէլի Թիմուր Եօլու Թահվիլտէնըն հիսսէի իքրամիէ պիլէթլերի էճհիէթլի չարթլար իլէ պէհէրի պէշղրշա. սաթըլըը Ութանպօլ Քէօրրիւ քարշուսը Եէնի ճամի գաբուսու նօմէրօ 75 մաղազամըզտա, քէզա Ռուվէլի Թիմուր Եօլու Թահվիլաթընըն պիրինճի վէ իքինճի Թէրթիպլերի վէ Սաքօճուն 84 իւնճիւ Թէրթիպի իլէ Պօքքէշ չհրինին 20 ֆըրանքլըք պիլէթլերի վէ սայիր հէր նէվի Էվրօբա սէհիմիէրի սաթըլըը։

Զիքր օլունան պիլէթ վէ քուբօնլերինէն ֆիրուխթ իտէն օլուր իսկ մինասիպ պիր սքօնթօ իլէ սաթըն ալընըր։

Ղուկաս Յ. Երկանեան

Ի Լ Ա Ն

Կալաթատա Թաւէեար Խանընտա Ն. 3 իլէմիւրադդամ մաղազատան նաքլէն խանը մէզքիւր քիւչիւք քաբուսունտան Բէշտաշմալճը խանընա կիափլէճէք Եօլտա քէօշէ պաչընտա նուսմէրօ 10 իլէ ժիւրադդամ քաղինօտա՝ վէ Ալաճա համամը ճատտէսինէ Քիւչիւք Եըլմըզ խանընտա Ն. 17 իլէ ժիւրադդամ օտատա, Մուրատեան հաճի Մկրտիչ խյմալաթընտան օլուպ ալէա իւղիւմտէն ֆէվգ էլ ատէ տըքքաթլա չըքարըըմըզ օլան էմնալի նատիյտէ մաստիքա էհվէն սուրէթլէ սաթըլմաքտա վէ հինի խաթխմալտէ լինտանէ Թէտպիր ու ըչճաք վէ միյտէյէ քուվվէթ վիրմէկտէ օլտուղու չէնտա մահտէն պէրու վաքը օլան Թէճրիպպէլերտէն անլաշըլմըզ տըր։

ԳՈՒՄԱՆՏԱՐԻԱ

Կիպրոսի այս աղնիւ և անդաստար դինին, որ մարմինն ու արիւնը զօրացընելու համար մեծ օգուտներ ունի — չափաւոր դնով կծախուի Կ. Պոլիս՝ Պալաք բազար Թահմիս էօնիւ փողոց Թիւ 56

Վերոյիշեալ խանութը կը գտնուի նաև Խիոս ընտիր տեսակէն Գումանարիա մաստիքա, որ յատկապէս բերել տրուած է այս օրերս։

ԺԱԳ ԱԼԷՔՍԵԱՆ

ԱՄԷՐԻԿԱ ԷՃԶԱԽԱՆԷի ՎԷ ՏԷՔՕԶԻԹՕՍՈՒ ՍԹԱՆՊՕԼ ԵԷՆԻ ՃԱՄԻ ՏԷՐՈՒՆԻՆՏԷ ՆՕՄԻՐՕ 16

Կերէք մէզքիւր մաղազատա այրըճա պիր տէ եէնի էճզախանէ քիւչատ վէ Թախսիսի իլէ Թաղէլեայի վէ էհվէնկիւի ճիհէթլէ ժիւլթէրլերինի խօշնատ իտէճէք սուրէթտէ հէրնէվի էճզալար սաթըլմադտա իսկ, կերէք բէրէքէն-Թէ, վէ կերէք եէքիւն օլարադ, հէմ պահաճա էհվէն, վէ հէմ ասլա հիյլէիիզ օլմադ չարթը իլէ, աթիտէքի էճզալար ֆիրուխթ օլունմադտա տըր։

Զէլիք չարտալարը էնվայի Թիւրլիսի, քէշէլիք չէլիքլի չարապլար, պալըդ եաղլարը, իքսիրլեր, մատէն սուլարը, դընադընա չարապլարը քեաֆֆէսի չէլիքլի օլմադ գավլիյլէ, միտէյէ դովվէթ վէրիճի գադաօ գահվէսի, ալեա չիդօլաթալար, հէր նէվի պօրտօ չարապլարը, մատէն սուլարը, վէ հիչ պիր հիյլէսի օլմայան պիրինճի պալըդ եաղլարը, քէշէլիք գօգուլու էչեալար գասըդ պաղլարը, գօրսէ, քէչի մէմէսի, Թէնդէյհէլը, տիրլիւ տիրլի պաղլար, վէ հէր տիրլիւ գարը վէ էրքէք խասԹալըգլարը իչին հէր նէվի էլաթլար, ամէրիգան կէվրէյլ հէր ճինաօես գէյհ իլէ վէ դուԹուն իլէ պուլունտուղու վէ սայրը տիւքքեանարտան էհվէն ֆիյաթ իլէ սաթըլըղը իլան օլունուր,

Քէշէլիք էօքսիւրիւկ իչին եէնի իհտաս օլունմուշ օլան չարապլարտան մատտա բէք չօգ բրօվալար իլէ ֆայտալը օլտուղու Թաստիգ օլունմուշ կերէք Ասիթանէտ պուլունան էճզաճըլարա, վէ տաշրալարտա պուլունան էճզաճը վէ հէքիմլէրէ ղայէթ էհվէն ֆիյաթլէ սաթըլմադտա տըր։

Պու տէֆա Միլանօտան եէնի իհատ օլունմուշ սօղիաթօսուղ սըթմա հապը գուԹուսու 12 ղր. սաթըլըը։

Մայ վէ սագալ պօյասը Ամէրիգանըն վէ Ֆրանսանըն պիրինճի ճինսլերինէն, Բիրէ վէ Թահթա քէհլէսի իչին Թօզ հալիսի պուլունուր. վէ էլիքսիր տէ օդդա Թապիր օլունան եէնի իհԹազ օլմա իլէն միտէյէ վէ վուճուտէ ղայէթ գուվվէթ վէրիճի մէզքիւր մաղազատա սաթըլմադտա տըր։

Մէզքիւր քեաֆֆէյի ֆիրուխթ օլունան էճզալար վէ ալաթլար, կերէք Լօնտրանըն էն մէչհուր ֆապրիգալընտան, վէ կերէք Պէրլինտէ, Միլանօտա, Վիէննատա, Փարիսէ վէ իթալեատա պուլունան մէչհուր ֆապրիգատան կէԹիրլմէքտէ տիր։

ՏԷՐ ԵԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹԻՒ
ՕԳՈՒՏԷՆ ԼՕՃԱՄՍԱՐԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ս. ԽՕՃԱՄՍԱՐԵԱՆ
ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ ԽԱՆ
ՎԵՐԻ ՅԱՐԿ ԹԻՒ—7